

Особливості сівби озимих зернових культур на Рівненщині в умовах 2023 року

Погода на Рівненщині починаючи з другої декади серпня до середини жовтня була теплою і практично без опадів. Середньодобова температура повітря у вересні становила 17,8°C, що вище кліматичної норми на 30%, у жовтні відповідно на 13,6%. Дефіцит опадів в осінній період становив 44,2 мм, відповідно вологозабезпеченість була на рівні 32% відносно кліматичної норми.

Після інтенсивних дощів у липні та на початку серпня спостерігалася спека, яка спричинила значну втрату вологи з ґрунту і формування ущільненого сухого орного шару, особливо на глинистих ґрунтах, що затрудняло якісну підготовку ґрунту до сівби озимих зернових культур. За погодних умов, що склалися надалі, продуктивна волога в ґрунті накопичувалась у незначній кількості і на час оптимальних термінів сівби (25 вересня-5 жовтня) в шарі ґрунту 0–10 см, залежно від попередників, її запаси становили 3,1–12,3 мм, в орному шарі – 10,9–20,6 мм. Для гарантованої появи сходів запаси продуктивної вологи в посівному шарі ґрунту повинні бути не менше 10 мм, в орному – 20–30 мм. Тому у такому випадку необхідно значну увагу приділяти підготовці ґрунту.

За даними таблиці 1 запаси продуктивної вологи в орному шарі ґрунту на даний час є недостатніми для одержання дружніх сходів озимини.

Таблиця 1. Запаси продуктивної вологи в ґрунті під попередниками озимих культур станом на 19.10.2020 р., мм

Горизонт ґрунту, см	Чорноземні неглибокі слабогумусовані ґрунти			Темно-сірі опідзолені ґрунти		Дерново-підзолисті зв'язнопіщані ґрунти	
	Озимий ріпак	соя	соняшник	кукурудза на зерно	соняшник	соняшник	кукурудза на зерно
0–10	8,2	7,8	3,5	6,2	6,4	2,1	3,4
0–20	18,6	21,5	14,3	11,7	11,9	9,8	8,9
0–100	69,1	74,9	51,8	50,6	68,0	36,6	32,0

За даними наших досліджень, залишена без обробітку стерня протягом місяця втратила у 2,5 рази більше вологи ніж з післязбиральним обробітком ґрунту проведеним в одному технологічному циклі із збиранням врожаю. За посушливих погодних умов осені, своєчасне проведення операції післязбирального обробітку стерні озимого ріпаку забезпечило достатні запаси

вологи в ґрунті на час сівби озимини (20,6 мм – в орному шарі та 83 мм – в метровому).

Важливим заходом збереження ґрунтової вологи і отримання вчасних сходів є доведення ґрунту до передпосівного стану зразу ж після основного обробітку. Встановлено, що завдяки такому підходу в орному шарі зберігається на 17% більше вологи порівняно з традиційним.

Оскільки допустимі строки сівби озимини завершилися 15 жовтня виникає питання ***чи доцільно сіяти озимину пізніше?***

Щодо пізніх термінів сівби, то, за нашими дослідженнями, за сівби в кінці жовтня та на початку листопада рослини озимини добре перезимовують та за відповідного догляду формують високий рівень врожайності.

Щодо вологозабезпеченості, то слід зважити на те, що опади у жовтні на території області носили локальний характер і місцями їх випало більше ніж в Рівненському районі і відповідно запаси вологи в ґрунті можуть бути достатніми. Крім того, прогнозуються дощі в третій декаді жовтня. Тому, рішення щодо сівби необхідно приймати виходячи із ситуації на конкретному полі.

Отже, ***сівбу озимини в пізні терміни можна проводити лише за додержання певних рекомендацій:***

1. В умовах гострої нестачі вологи та з запізненням із сівбою особливої уваги набуває безполицевий поверхневий і мілкий обробіток, який в більшості випадків виконують дисковими боронами (УДА–2,4–20, АГ–2,4–20, «Солоха» і т.д.) з наступним вирівнюванням і ущільненням ґрунту широкозахватними комбінованими агрегатами типу «Європак», що дає можливість за короткий час підготувати ґрунт та зберегти вологу у посівному шарі. Роздільне проведення операцій призводить до зниження якості обробітку і значних втрат вологи. Передпосівний обробіток краще проводити сучасними комбінованими агрегатами, що забезпечує формування оптимального щільного насінневого ложа, вирівняної та дрібногрудкуватої структури поверхні ґрунту.

2. Сівбу обов'язково проводити протруєним насінням. В посушливих умовах перевагу необхідно надати протруєникам, які стимулюють ріст рослин і не проявляють ретардантного ефекту (Ламандор, Кінто Дуо, Раксіл, Максим Стар, Віал траст, Іншур Перформ, Віттавакс 200 ФФ, Дивіденд Стар 036 FS та інші).

3. З метою підвищення стійкості до хвороб, життєздатності рослин, покращення мінерального живлення та ростових процесів одночасно з протруєнням насіння

доцільно обробляти комплексом мікроелементів та стимуляторами росту, що забезпечує приріст врожайності озимих культур за результатами проведених в інституті досліджень до 10- 12%.

4. Глибина загортання насіння не повинна перевищувати 3 см, оскільки запаси продуктивної вологи в орному і нижніх шарах ґрунту недостатні і поповнення їх в посівному шарі можливе лише за рахунок очікуваних опадів.

5. В посушливих умовах та при запізненні з сівбою норми висіву насіння необхідно збільшити на 10–20%.

6. Серед озимих зернових культур до строків сівби найбільш вибагливий озимий ячмінь, а найпластичнішим є озиме жито.

7. Висівати більш пластичні сорти, рекомендовані для пізніх строків сівби зокрема, це сорти дворучки.

Заступник директора Інституту сільського господарства Західного Полісся,
кандидат с.-г. наук, Людмила Лукашук

Науковий співробітник Інституту сільського господарства Західного Полісся,
Ольга Злотенко.